

Remiss KN2024/02514 Betänkandet Vindkraft i havet - En övergång till auktionssystem (SOU 2024:89)

Paragraf KS § 64

Ärendenummer KS 2025/0036-521

Kommunstyrelsens beslut

Kommunstyrelsen beslutar:

1. Att på en generell nivå tillstyrka förslaget om en övergång till ett auktionssystem då kommunen ser stora fördelar med detta jämfört med dagens bristfälliga system med så kallad öppen dörr. Kommunen värdesätter särskilt auktionssystemets ökade möjligheter att förutse och begränsa negativa kumulativa effekter, samt till en ordnad etappvis utbyggnad genom ökad kontroll över utbyggnadstakten för olika projekt.
2. Att motsätta sig utredningens förslag om att ta bort kravet på kommunalt tillstyrkande för vindkraftsetableringar inom territorialhavet. Förslaget medför ett betydande ingrepp i det kommunala självstyret samt en risk för mycket stora negativa konsekvenser för kommuner med känsliga kust- och skärgårdsområden.
3. Att motsätta sig utredningens förslag om att låta påbörjade tillståndsprövningar fortgå enligt nu gällande regler. Pågående prövningar berör mycket stora havsområden längs Bohuskusten. Nyttorna med det nya systemet riskerar förloras för dessa områden.
4. Att motsätta sig utredningens förslag om ökad flexibilitet för exportkabelns placering på havsbotten i samband med nätkoncession. Var på botten kabeln placeras kan få stor betydelse för vilka konsekvenser den kan väntas medföra på motstående intressen såsom naturvärden och yrkesfiske, varpå kabelns placering bör fastställas i samband med nätkoncessionen.

Sammanfattning av ärendet

På uppdrag av regeringen har betänkandet *Vindkraft i havet – En övergång till ett auktionssystem* tagits fram. Utredningen syftar till att se över Sveriges system för planering och prövning av havsbaserad vindkraft, så att utbyggnaden kan öka samtidigt som andra samhällsintressen beaktas. I uppdraget ingick att överväga om Sverige på sikt enbart ska tillämpa ett anvisningssystem. Befintliga projekt får dock inte hamna i kläm mellan två regelverk, utan ska om möjligt få effektivare processer.

Tanums kommun har nu som en av cirka tio kustkommuner fått tillfälle att lämna synpunkter på betänkandet till Klimat- och näringslivsdepartementet, **senast 11 april 2025**.

Utredningen lyfter fram att det svenska systemet med en "öppen dörr" för marknadens bolag att söka tillstånd har allvarliga brister. Systemet har svårt att beakta helhetsbilden och leder till förgävesarbete för projektörer och myndigheter. Vidare saknas bra verktyg för att välja mellan projektörer som vill bygga i samma område. Systemet ger även osäkerhet för energi- och elnätsplanering gällande om och när tillståndsgivna projekt kommer förverkligas.

Utredningen föreslår en rad åtgärder för att förbättra förutsättningarna för havsbaserad vindkraft i Sverige. Den dominerande åtgärden är en övergång till ett auktionssystem, där staten pekar ut och tilldelar områden till en utförare via en auktion. Vidare föreslås ett antal regeländringar för att underlätta och samordna de olika tillståndsprövningar som krävs för en vindkraftsetablering. Det föreslagna auktionssystemet löser enligt utredningen de största bristerna med dagens "öppna dörr".

Utredningen föreslår att pågående tillståndsprövningar och tillståndsansökningar som lämnas senast 1 juli 2026 ska prövas enligt nu gällande regler, och därmed inte omfattas av det föreslagna auktionsförfarandet. Detta med hänsyn till stora nedlagda projekteringsvärden och att inte försena möjlig elproduktion från projekten.

Förvaltningens bedömning

Förvaltningen har granskat utredningen och bedömer att en övergång till ett auktionsförfarande generellt sett har stora fördelar utifrån Tanums perspektiv. Detta beaktat dels utredningens beskrivningar, dels erfarenheterna ifrån de pågående tillståndsprövningar för enskilda vindparker som kommunen tagit del av inom ramen för det nuvarande systemet med "öppen dörr". I prövningarna finns allvarliga brister gällande hanteringen av kumulativa effekter och bristen på helhetssyn, vilket blir tydligt när som nu prövning sker av ett enskilt projekt åt gången utan stöd i gällande havsplan. Antagandet av en ny havsplan har inte väntats in, vilket har medfört en kaotisk helhetsbild där tillståndsprövningar och havsplanering gått i otakt.

Det föreslagna auktionssystemet erbjuder väl behövliga verktyg för att i ökad grad förutse och begränsa negativa kumulativa effekter på för kommunen viktiga värden såsom yrkesfiske och upplevelsevärden. Auktionssystemet erbjuder även en ökad kontroll över utbyggnadstakten, som gör det möjligt med en etappvis utbyggnad där faktiska konsekvenserna och erfarenheter ifrån ett utbyggt område kan följas upp och utvärderas, innan ett nytt påbörjas. Detta är viktigt då det handlar om mycket stora utbyggnadsområden och delvis oprövad teknik.

Förvaltningen noterar att kravet på kommunal tillstyrkande för vindkraft inom territorialhavet föreslås utgå. Detta innebär att kommunen förlorar kontrollen över eventuella vindkraftsetableringar i de mer kustnära delarna av havet, där påverkan på upplevelsevärden kan väntas bli som störst för kommuninvånare och besökare. Detta kan potentiellt få stora konsekvenser för kommunens attraktivitet och besöksnäring.

Det pågår idag tillståndsprövningar som tillsammans och var för sig berör mycket omfattande havsområden längs Bohuskusten. Dessa inkluderar såväl merparten av de områden som pekas ut i förslaget till ny havsplan som samt områden som ratats i havsplanearbetet. Om alla dessa områden fortsatt provas enligt gällde regler istället riskerar de stora nyttorna med ett auktionssystem att förloras för alla dessa områden, och få potentiella områden återstår att pröva med det nya systemet. Enligt utredningen kan vissa brister åtgärdas utan ett auktionssystem, men inte alla. I nuläget kan dock konstateras att de pågående tillståndsprövningar som Tanums kommun tagit del av inte har hanterat kumulativa konsekvenser på ett godtagbart sätt.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse, 2025-03-24

Betänkandet Vindkraft i havet – En övergång till ett auktionssystem (SOU 2024:89)

Remissmissiv, 2025-01-09

Förslag till beslut under överläggningarna

Alf Johansson (M) och Roger Wallentin (C) föreslår bifall till beredningsförslaget.

Protokollsanteckning

Siv Bergström (V) lämnar följande protokollsanteckning:

KS har svarat på en remiss om förändrat system för utbyggnad av havsbaserad vindkraft. Problemen med nuvarande planeringssystem har lett till att ingen havsbaserad vindkraft byggs ut. Vänsterpartiet är positiva till att statliga mål sätts för utbyggnad av havsbaserad vindkraft i Sverige och att ett auktionssystem införs där företag får ensamrätt till utbyggnad i ett av regeringen utpekat område. I utpekade områden ska en auktionsmyndighet tilldela en projektör koncession för havsbaserad vindkraft. Koncessionen ger rätt till vindkraftutbyggnad och kan även innebära ett krav på att utbyggnad sker. Tillståndsgivningen sker enligt miljöbalken och föregås av havsplaner, regional planering och kommunala översiktsplaner där kommunen i samråd kan tillstyrka eller avstyrka att lokala områden är lämpliga att pekas ut för vindkraftutbyggnad. Därefter kan inte kommuner stoppa utbyggnaden såsom nu sker när det kommunala vetot kan stoppa en vindkraftutbyggnad i slutskedet efter att mycket tid och pengar lagd ner på projektering. KS majoritet vill ha ett auktionssystem men ha kvar det kommunala vetot och det innebär ingen bättre förutsättning för den havsbaserade vindkraften.

Beslutet skickas till

Klimat- och näringslivsdepartementet